

Tíðargrein

Færøerne i det nye Arktis

Den danske regering skærper sit fokus på Arktis. Er det godt eller skidt for Færøerne?

Martin Breum

Hvordan påvirkes Færøerne af den rivende udvikling i Arktis? Får Færøerne nye chancer – eller problemer? Bliver det nemmere eller sværere at være færing?

Det danske rigsfællesskab er en stormagt i Arktis. Som nation er vi med til at udvikle et helt nyt verdenshav, når isen forsvinder fra Det Arktiske Ocean. Vi har medansvar for at sikre, at jagten på olie, gas, fisk og andre rigdomme i hele Arktis udvikler sig fredeligt. Vi har medansvar for at sikre miljøet og bæredygtigheden for fremtidens generationer i hele Arktis – både når det gælder olie, fisk og trafik i de færøske farvande og i resten af Arktis. Vi er med til at håndtere Kinas, Indiens og andre ny-rige landes interesser i Arktis via vores plads i Arktisk Råd. Vi har medansvar for, at den øgede skibstrafik kan afvikles under ordnede forhold.

Det ved den danske regering alt sammen. Men den er endnu ikke sikker på, hvilken kurs den skal følge i alle disse svære spørgsmål. Den arktiske politik er stadig under udvikling. En overordnet strategi for Rigsfællesskabet i Arktis blev først forhandlet på plads med Grønland og Færøerne i sommeren 2011, og den skal nu omformes til virkelighed.

Her vokser der muligheder men også en stribe udfordringer for Færøerne.

Clinton og Obama

Da udenrigsminister Willy Søvnald før jul mødtes med Hillary Clinton i Washington, stod Arktis på dagsordenen. Da Helle Thorning Schmidt forberedte sit møde med præsident Obama 24. februar, stod Arktis på dagsordenen. Arktis spiller en central rolle for Danmarks udenrigspolitik, for erhvervspolitikken, forsvarets udvikling, forskningen og kulturelle satsninger. Det er derfor, at regeringen netop har udpeget Danmarks første arktiske ambassadør.

Det skærpede danske fokus nordover får konsekvenser for Færøerne. Danske embedsmænds og politikeres fokus på Færøernes strategiske betydning vil igen skærpes, og den øgede økonomiske aktivitet i hele Nordatlanten – cargotrafik, olieeftersøgning, blå biotek, forskning m.v. - vil skæppe i Færøernes kasse. Samtidig omlægges det danske forsvar: Fra

Thorshavn kan integreringen af Færøsk Kommando i den nye Arktisk Kommando i Nuuk se ud som endnu en neddrøst af forsvarets aktivitet på Færøerne. Men fremtiden byder i forsvarets øjne faktisk på øget militær trafik fra Danmark og nordover – til havs og til himmels – som også vil medføre mere militær trafik på Færøerne.

Forsvarsanalytikere har skarpt fokus på Færøernes og Grønlands strategiske betydning. I en analyse til Folketinget fra januar blev det igen forklaret, hvor vigtige kongerigets territorier i Nordatlanten er. I en krisesituation i Arktis vil Danmark stadig være afhængig af NATO-alliancen, især USA. Derfor siger analysen også at 'Kongerigets største udfordring vil være at vise, at man er dedikeret til alliancen og at finde områder, hvor man kan bidrage med særlige ressourcer, f.eks. legitimitet, specialviden om de lokale forhold, adgang til territorium eller lignende.'

Øger eller forringer alt dette Færøernes muligheder? Får Færøerne f.eks. større mulighed for at føre egen udenrigspolitik? For at løsrive sig, hvis det igen skulle

blive aktuelt? Man kunne tro, at det bliver sværere for Færøerne at forhandle en løsrivelse. Danmark vil jo nu i endnu højere grad end tidligere se en værdi i Færøerne, fordi Danmark vil fastholde sin position som Arktisk stormagt. Men er det en rigtig analyse? Er det centrale måske, at Færøernes fornyede status vil få regeringen i København til mere ivrigt at forsvare færingernes interesser, når der er strid om makrel, grind, olie eller fremtidens øgede trafik på havet? Regeringen vil jo ønske at illustrere Rigsfællesskabets værdi for færingerne, så Høgni Høydal og andre republikanere får mindre vind i sejlene?

Danmarks arktiske kurs er vigtig for Færøerne. Danske diplomater forhandler netop nu nye regulativer for skibsfarten i Nordatlanten. Nye fælles-arktiske regler for olieberedskab er på vej. En fælles arktisk holdning til olieudvinding i Nordatlanten er ved at forme sig. Et nyt arktisk samarbejde om 'search&rescue' til havs blev vedtaget i Nuuk i maj 2011. En mere ensartet, arktisk tilgang til regulering af fiskeriet i Det Arktiske Ocean – og måske i større

dele af Arktis - er på dagsordenen. Alt sammen forhold, der vil påvirke Færøerne.

Færøernes dilemmaer har klare spejlbilleder i Grønland. Her er udsigten til olie- og mineralgevinster vokset betydeligt. Selvstyret har desuden sat en grundlovsproces i gang ikke ulig den færøske. Grønland er selvfølgelig stadig en del af Rigsfællesskabet, men situationen er ikke statisk. I USA, Canada, Rusland og Kina spørger de sig selv: Er det Nuuk eller København man skal ringe til, hvis man vil tale med Rigsfællesskabet om Arktis, om olie, gas, fisk, havnefaciliteter eller sjældne jordarter? Lige som Færøerne vil Grønland gerne selv føre mere af sin udenrigspolitik: Da Grønlands råstofminister Ove Karl Berthelsen i efteråret 2011 var i Kina, blev han modtaget af ingen ringere end Li Keqiang, Kinas kommende ministerpræsident – den kommende Nr. 2 i verdens måske største økonomi. Så fin en modtagelse kan de fleste danske ministre kun drømme om, men Berthelsen må stadig forklare kineserne, at magten formelt set bor i København.

Færøerne er ligesom Grønland en del af en arktisk stormagt. Det betyder nye muligheder for at gøre sin indflydelse gældende. Men der følger tunge udfordringer og ansvar med. Det skal alt sammen håndteres gesvindt, hvis de nye chancer skal udnyttes optimalt.

Martin Breum er sjónvarpsvertur í "Deadline" hjá DR2, hevur skrivað bókina 'Når isen forsvinder – Danmark som stormagt i Arktis, olien i Grønland og kampen om Nordpolen' (Gyldendal). Martin Breum heldur fyrilestur við kjakið í Norðurlandahúsinum, mánakvöldið g 12. mars kl. 19.30. Ókeypis atgongd.